

Περιχώρηση: μια κεντρική θεολογική έννοια (Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1TzlfW8>]

2. Σημαντικά σημεία

Το όλο θέμα της περιχώρησης από πλευράς Τριαδολογίας, Χριστολογίας και ανθρωπολογίας αναπτύσσεται από τον συγγραφέα επιστήμονα σε υψηλό επίπεδο και με ικανά επιχειρήματα ειλημμένα από την Αγία Γραφή και τους Πατέρας της Εκκλησίας, δηλαδή τους θεουμένους αγίους Προφήτες, Αποστόλους και Αγίους, διά μέσου των αιώνων. Εδώ θα υπογραμμισθούν ιδιαιτέρως δύο σημεία:

Το πρώτο σημείο που εντοπίζει ο αναγνώστης, διαβάζοντας το βιβλίο αυτό, κυρίως στα εισαγωγικά, είναι ότι ο συγγραφέας διερευνά το θέμα του με βάση μερικές σημαντικές και απαραίτητες «μεθοδολογικές αρχές».

Μία «μεθοδολογική αρχή» είναι ότι «το μυστήριο του προσώπου και του έργου του Ιησού Χριστού» στηρίζεται στην ενανθρώπιση του Χριστού, ο οποίος Χριστός ανάγει τους ανθρώπους στον Πατέρα και τους αποκαλύπτει το Άγιον Πνεύμα, οπότε διά του Χριστού ο άνθρωπος αποκτά την γνώση του Τριαδικού Θεού. Άλλη «μεθοδολογική αρχή» είναι ότι «η θεολογία των Πατέρων στο σύνολό της είναι πάντοτε θεολογία γεγονότων», γιατί ο Θεός αποκαλύπτεται στην ιστορία, που σημαίνει ότι «ο άνθρωπος δεν οδηγείται στη γνώση του Θεού με λογικά επιχειρήματα ή με την πίστη του σε φυσικές, ενδοκοσμικές ή τυχόν άλλες δυνάμεις, αλλά με την εμπειρία και βίωση της εν σαρκί φανέρωσής Του μέσα στον κόσμο και την ιστορία». Άλλη «μεθοδολογική αρχή» είναι ότι «οι Πατέρες διατύπωσαν με δογματικούς όρους και περιέγραψαν με ακρίβεια, πιστότητα και ενάργεια τη μαρτυρία και εμπειρία της εκκλησιαστικής κοινότητας για την αλήθεια της πίστεως και την αυθεντική εν Χριστώ ζωή των μελών της». Τέλος, μιά άλλη «μεθοδολογική αρχή» είναι ότι η επεξεργασία του θέματος γίνεται αντίθετα από την σχολαστική νοοτροπία, στην οποία τα θέματα χωρίζονται «σε ενότητες συχνά ανεξάρτητες και απομονωμένες μεταξύ τους». Όμως, ο συγγραφέας της παρούσης μελέτης διασχίζει «διαφορετικές περιόδους» και αλλάζει «συχνά τις θεματικές περιοχές εξέτασης», αφού «το τριαδολογικό και χριστολογικό δόγμα αλληλοδιαπλέκονται και συσχετίζονται οργανικά, συναρμόζονται άρρηκτα και συνυφαίνονται λειτουργικά», καθώς επίσης «η Χριστολογία συνδέεται άρρηκτα με την ανθρωπολογία και τη Σωτηριολογία».

Έπειτα, η όλη επεξεργασία του θέματος είναι συστηματική, γιατί αναφέρεται στην διδασκαλία της περιχώρησης των υποστάσεων της Αγίας Τριάδος από τους Αποστολικούς Πατέρες, τους Απολογητές, τον άγιο Ειρηναίο, τον Μέγα Αθανάσιο,

τους Καππαδόκες Πατέρες, τον Άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή, τον άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό, τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, και την διδασκαλία της περιχώρησης στην Χριστολογία κατά τον Μέγα Αθανάσιο, τον άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο, τον όρο της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου, τον άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή και τον άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό.

Το δεύτερο σημαντικό σημείο είναι ότι στο βιβλίο αυτό, κυρίως στο επίμετρο, γίνεται μιά ενδιαφέρουσα ανάλυση για το πως ο όρος περιχώρηση γίνεται αντικείμενο διαφόρων «επιστημονικών συζητήσεων και ζυμώσεων, κυρίως από ξένους θεολόγους», αλλά και ορθοδόξους, οι οποίοι «διαστρέφουν την έννοια της περιχώρησης», αφού την εξετάζουν «έξω από το τριαδολογικό της κυρίως πλαίσιο» και «την εφαρμόζουν οπουδήποτε λανθασμένα». Κυρίως στο βιβλίο αναλύονται οι απόψεις του προτεστάντη Jürgen Moltmann που «αποτελούν το πλέον αντιπροσωπευτικό παράδειγμα της χαρακτηριζόμενης ως ανανεωτικής τριαδοκεντρικής θεολογίας».

Σύμφωνα με όσα καταγράφονται στο βιβλίο, στην σύγχρονη θεολογική βιβλιογραφία στην Δύση, από ρωμαιοκαθολικούς και προτεστάντες θεολόγους, γίνεται μεγάλη κατάχρηση της θεολογίας της τριαδικής περιχώρησης. Ενώ ο όρος περιχώρηση στην πατερική θεολογία αναφέρεται στα ενδότερα της Αγίας Τριάδος και στην Χριστολογία, εν τούτοις, οι σύγχρονοι θεολόγοι την μεταφέρουν σε θέματα «που αφορούν στην προσωπική και κοινωνική ηθική, στην οικογενειακή ζωή, στο γάμο και τις σχέσεις, στη πολιτική, στην αισθητική και στη θεολογία της χριστιανικής λατρείας ακόμη και σε μία Οικουμενική συμφωνία (consensus) στην Αγία Τριάδα, σε μία Οικουμενική περιχωρητική κενωτική τριαδολογική οντολογία, σε μία περιχωρητική θεολογία των θρησκειών κ.ά.».

Ετερόδοξοι θεολόγοι επιχειρούν να εντοπίσουν παραλληλισμούς και αντιστοιχίες «μεταξύ της περιχώρησης ή της κοινωνίας των προσώπων της Αγίας Τριάδος και της αποκαλούμενης εκκλησιολογίας της κοινωνίας».

Οι θεολόγοι αυτοί «αποστρέφονται τον μονισμό της ουσίας» και «προσπαθούν να καταστήσουν την ενότητα της τριαδικής θεότητας ως κοινωνία υποκειμένων ή προσώπων χρησιμοποιώντας την σύγχρονη ψυχολογική, φιλοσοφική και κοινωνιολογική κατανόηση των προσώπων».

Η θεολογία του Αυγουστίνου επέδρασε σε αυτό το γεγονός και κυρίως στην ερμηνεία του Θεού και αναλογικά προς τον άνθρωπο.

Ο Καθηγητής κρίνει όλες αυτές τις απόψεις των θεολόγων, οι οποίοι δεν μπορούν να κάνουν διάκριση μεταξύ της θεολογίας και της Οικονομίας, και τις συγχέουν,

δηλαδή θεωρούν «την αΐδια σχέση των προσώπων της Αγίας Τριάδας μέσα στο πλαίσιο της θείας Οικονομίας, όπως έκαναν και οι αιρετικοί των πρώτων αιώνων (Αρειανοί, Ευνομιανοί, Πνευματομάχοι, Εικονομάχοι)». Τέτοιες απόψεις αντιβαίνουν στην εκκλησιαστική παράδοση, κατασκευάζεται μιά θεολογία από τα κάτω προς τα άνω, αναπτύσσεται με «το πρίσμα ενός μοντέλου περσοναλιστικού και υπαρξιακού τύπου». Αναφέρονται απόψεις δύο θεολόγων εναντίον μιάς τέτοιας θεολογίας.

Ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης καταδίκασε αυτές τις προσπάθειες των «κοινωνιολογούντων θεολόγων», οι οποίοι ομιλούν «για διαπροσωπικές σχέσεις η για κοινωνία προσώπων, κατά το πρότυπο των σχέσεων των Προσώπων της Αγίας Τριάδος», προσπάθειες που είναι εσφαλμένες.

Επίσης, ο Νίκος Ματσούκας έκρινε «την σύγχρονη θεολογία του προσώπου», επισημαίνοντας ότι «περιηγήσεις νεοτέρων θεολόγων στα άδυτα των αΐδιων σχέσεων των προσώπων της Αγίας Τριάδας, για να θεμελιώσουν μία θεολογία του προσώπου και ένα περσοναλισμό» είναι εσφαλμένες. Οι θεωρίες αυτές «δεν έχουν κανένα αντίκρουσμα στην θεολογία των Πατέρων», αλλά εκβιάζονται «κάποια κείμενα με την παράθεση πληθωρικών και εν πολλοίς ακατανόητων σχολαστικών όρων, χωρίς να υπάρχει προς τούτο καμιά απολύτως ανάγκη».

3. Συμπέρασμα

Η θεολογική αυτή μελέτη για την περιχώρηση είναι πρωτότυπη για την ελληνική θεολογία, σημαντικότερη και αξίζει να διαβαστή από Κληρικούς, θεολόγους, μοναχούς, Χριστιανούς, γιατί δεν αναφέρεται μόνον σε ακαδημαϊκά θεολογικά θέματα, αλλά προσδιορίζει και την εκκλησιαστική ζωή και την θέωση του ανθρώπου.

Ιδιαιτέρως χάρηκα γιατί η ανάπτυξη της διδασκαλίας των Πατέρων της Εκκλησίας για την περιχώρηση στην Τριαδολογία, την Χριστολογία και την ανθρωπολογία θέτει την ορθόδοξη βάση της θεολογίας αυτής και διορθώνει κακόδοξες και αντορθόδοξες αντιλήψεις. Πολλοί σύγχρονοι θεολόγοι κάνουν λόγο για «κοινωνία προσώπων», πράγμα που είναι αντορθόδοξη και αντιπατερική άποψη. Στην διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας γίνεται λόγος για κοινωνία φύσεως και ενεργειών των Προσώπων της Αγίας Τριάδος, για κοινωνία φύσεως, θείας και ανθρωπίνης, στην υπόσταση του Λόγου, και για κοινωνία και μέθεξη των θείων ενεργειών από τους ανθρώπους. Η όλη ανάπτυξη της διδασκαλίας περί της περιχώρησης στην Τριαδολογία, την Χριστολογία και την ανθρωπολογία που γίνεται στο παρουσιαζόμενο βιβλίο, στην πραγματικότητα αντικρούει και αποβάλλει τον περσοναλισμό.

Συγχαίρω ολοκαρδίως τον καθηγητή Βασίλειο Τσίγκο για την εξαιρετη μελέτη του, που είναι εν πολλοίς πρωτότυπη για τα ελληνικά δεδομένα και στηρίχθηκε σε κείμενα τα οποία ερμηνεύει αυθεντικά και όχι στοχαστικά και αυθαίρετα. Τον συγχαίρω επίσης για την θεολογική του επιμέλεια ως προς την ορθόδοξη διδασκαλία, και εύχομαι το βιβλίο να διαβαστή.